

El temps que corre

Grans magatzems

Joan F. Mira

Primer van ser les paradetes, després les botigues, després els magatzems, si hem de fer una ullada sumària a la història del comerç. En la qual, com en tantes altres històries, l'element nou no sempre elimina l'antic. La paradeta és mòbil i precària, potser només alguns taulons damunt de dos cavallets, i eventualment un tendal o algun sostre desmuntable. És gairebé universal, els grecs en deien *skéne*, que és també el nom de la tenda de campanya i de l'escena o escenari per al teatre. La botiga ja representa una construcció d'obra, un espai més o menys tancat generalment als baixos d'una casa, tant si es tracta d'edificis diguem-ne "comercials" com si no: les botigues poden ser plantes baixes d'una casa de pisos, com es veu a Ostia Antica o a Pompeia, compartiments d'una porxada o d'un fòrum, o formar entre totes un gran *suk* o un basar com a Istanbul, al Caire o a Marràqueix. Els romans en deien *taberna* i els grecs *apothéke*, que vol dir "lloc on es guarden coses", i d'on també procedeixen *boutique*, *bottega* i, *botica*, i el nom de la farmàcia en alemany, que és grec. I finalment magatzem ve de l'àrab *magzén* o *mahzén*, que significa exactament allò que indica: un dipòsit de mercaderies o cosa equivalent. Durant segles i segles, en tot el món amb societat urbana o similar el comerç al detall no passà de paradetes i botigues, i només al llarg del segle XIX començà a canviar de caràcter i d'espai. Les ciutats creixien, la indústria incipient subministrava una producció massiva, els diners abundaven, i els compradors es feien tan abundants com els diners. I algú tingué la idea d'obrir grans espais de venda, acumular-hi un gran volum d'articles, i mirar d'atraure una gran quantitat de clients: tot "gran". Els clients, primer només burgesos o similars, hi acudien en massa per la novetat de l'abundància concentrada, per l'esplendor i l'amplària dels espais, per trobar-hi més gent, per veure i ser vistos o simplement per la comoditat de l'oferta presentada. Per alguna raó que no sé, allà on va començar el fenomen, segurament a París, d'això no en van dir "gran botiga" sinó "gran magatzem", i el nou espai també va produir una nova arquitectura: una amplària interior, galeries ("galeries" és l'altre nom habitual de l'invent), sostres amb llum zenital, i tot sostingut per estructures i columnes de ferro que produïa a bon preu la nova indústria siderúrgica. Dit d'una altra manera, s'havia inventat un dels aspectes clau de la "vida moderna", ampliat i potser estèticament i socialment degenerat després en forma de centres comercials, hipermercats i altres distraccions i desgràcies. Si vostès visiten grans magatzems clàssics a París o a Milà, si passegen pels carrers del Soho de Nova York, ja sabran de què parle.

A València, doncs, que fa molts segles que és una gran ciutat d'Europa (tot i que, des de fa algun temps, molts dels seus habitants pareix que se n'obliden), també van obrir, a finals del XIX, els primers grans magatzems, amb estructures

de ferro, galeries i un gran espai interior. Li van posar de nom "El Siglo Valenciano", era prop del mercat central —que llavors era tot de paradetes, no el solemne edifici posterior—, entre carrers i places plens de tota mena de botigues. Passà el temps, i això que en diem llengua i cultura i sentit nacional del país va començar a refer-se amb una mica de seny i de mètode. Érem a primers dels seixanta del segle passat, i vam començar amb paradetes inconsistentes i mòbils o el seu equivalent, després hi hagué les botigues més sòlides en forma de llibreries o de centres culturals, i hem arribat per fi a l'estadi dels grans magatzems. Ha costat molt, molta fe i molta paciència i més de quaranta anys, i en aquest cas, com sol passar, ha estat decisiva l'acció d'una persona concreta, el nom de la qual no diré perquè és amic meu i editor d'aquest setmanari. Qui sap si hem entrat per fi en la vida moderna i urbana, en la gran producció i el gran comerç, qui sap si finalment el segle que ha començat fa pocs anys serà el nostre, ja que el segle anterior no ho pogué ser.

“Ha costat molt, molta fe i molta paciència i més de quaranta anys, i en aquest cas, com sol passar, ha estat decisiva l'acció d'una persona concreta, el nom de la qual no diré perquè és amic meu i editor d'aquest setmanari. Qui sap si hem entrat per fi en la vida moderna i urbana, en la gran producció i el gran comerç, qui sap si finalment el segle que ha començat fa pocs anys serà el nostre, ja que el segle anterior no ho pogué ser”